

ВІДЗИВ

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Бойко Галини Миколаївни на дисертаційне дослідження Бочкова П. М.
«Корекція функції рівноваги у дошкільників з порушеннями опорно-рухового
апарату засобами адаптивного фізичного виховання», представлене на здобуття
наукового ступеня вищої освіти доктора філософії
зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта»

Удосконалення системи спеціальної освіти в Україні, зокрема, системи дошкільного виховання, зумовлює, передусім, забезпечення комплексного корекційного впливу на психофізичний розвиток дитини та формування її особистості в цілому. У випадках планування й проведення корекційної роботи із дошкільниками які мають рухові порушення, вельми перспективним є розробка інноваційних методик застосування засобів адаптивного фізичного виховання, що враховують специфічність розладів рухової сфери таких дітей і орієнтуються на зони їхнього найближчого та перспективного розвитку, уможлиблюють успішну соціальну адаптацію таких дітей. Це вказує на беззаперечну актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження П. М. Бочкова.

Чітко сформульовані мета та об'єкт дослідження дозволили поставити та в повному обсязі розв'язати чотири дослідницьких завдання. Ознайомлення з дисертацією П.М. Бочкова дає підстави для висновку, що поставлені завдання виконані, а мета досягнута. Цей висновок повною мірою підкріплюється отриманими дисертантом новими науковими результатами. Зокрема, автором уперше обґрунтовано науково-педагогічні основи та інноваційну методичку корекції функції рівноваги у дошкільників із порушеннями опорно-рухового апарату засобами адаптивного фізичного виховання; сформульовано авторські методи розвитку і корекції функції рівноваги зазначеного контингенту дітей; побудовано робочу модель розвитку й корекції функції рівноваги у дітей дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату засобами адаптивного фізичного виховання; розроблено комплексну методичку діагностування стану функції рівноваги у дошкільників, що побудована на засадах поєднання можливостей медичних проб Ромберга, тестів М. М. Єфименка та комп'ютерного дослідження за допомогою авторської стабілометричної платформи «Стабілан-01»; на підставі даних діагностичних зрізів і порівняльного аналізу отриманих даних у дітей із порушеннями опорно-рухового апарату та здорових однолітків, виявлено й охарактеризовано особливості прояву функції рівноваги в дошкільників із порушеннями опорно-рухового апарату; розроблено алгоритм практичного застосування методики корекції функції рівноваги у зазначеного контингенту дітей на підставі виявлення домінантного порушення в координації основних каналів функції рівноваги (вестибулярного, зорового, пропріоцептивного, окуломоторного та подарного).

Автор дисертації, безсумнівно, виконав значну за обсягом роботу та отримав важливі й значущі для спеціальної освіти результати. Дисертаційне

дослідження складається зі вступу, трьох розділів, що включають дев'ятнадцять підрозділів, висновків, бібліографії (318 найменувань), додатків. Така структура цілком відповідає успішному вирішенню поставлених автором дослідницьких завдань.

Перший розділ дисертації «Сучасний стан наукових досліджень функцій рівноваги у фізичному вихованні та реабілітації осіб з порушеннями опорно-рухового апарату» присвячено всебічному аналізу наукових підходів (медичних, педагогічних, постурологічних) до вивчення особливостей прояву та розвитку функції рівноваги людини (дитини) з порушеннями опорно-рухового апарату, а також сучасні підходи до вдосконалення функції рівноваги й принципи її розвитку та корекції в дітей із порушеннями опорно-рухового апарату. На особливу увагу заслуговує постурологічна концепція П. Гаже, детально проаналізована автором, у тому числі, з позицій спеціальної педагогіки. Це, на наш погляд, уможливило подальше врахування системних відносин усіх структурних компонентів, що беруть участь у формуванні та прояві функції рівноваги, під час розробки авторської методики корекції, яка охоплює п'ять каналів загальної системи рівноваги.

Другий розділ «Методика корекції функцій рівноваги у дітей дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату» висвітлює авторську модель формування функції рівноваги у дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату. Зокрема, автором розглянуто питання педагогічної діагностики порушень рівноваги у дошкільників, особливості планування корекційних заходів із формування постуральних механізмів у такої категорії дітей. З методичних позицій, особливої уваги заслуговує підрозділ 2.5 «Методи удосконалення функції рівноваги дітей дошкільного віку на основі корекції їх постуральних можливостей» (стор. 102-109), де автором наведено оригінальні методи удосконалення загальної системи збереження стійкості, що відповідають вимогам до стимуляції кожного з п'яти сенсорних каналів, які забезпечують прояв функції рівноваги.

Третій розділ дисертаційної роботи «Корекція функцій рівноваги у дошкільників із порушеннями опорно-рухового апарату засобами адаптивного фізичного виховання» містить дані констатувального етапу педагогічного експерименту, присвяченого дослідженню особливостей прояву функції рівноваги у дошкільників із порушеннями опорно-рухового апарату та їхніх здорових однолітків. Автором запропонована класифікація порушень рівноваги; наведена корекційна стратегія й тактика подолання порушень рівноваги; представлено конкретні комплекси вправ для корекції постурального дефіциту; подано варіативний методичний супровід корекційного процесу. Результати формувального етапу педагогічного експерименту, побудованого на практичному впровадженні експериментальної методики корекції функції рівноваги у дітей дошкільного віку засобами адаптивного фізичного виховання, що була логічно вбудована автором у програму М. М. Ефименка «Казкова фізкультура», емпірично підтверджують ефективність застосованих експериментальних впливів за показниками прояву функції рівноваги, а також динаміки психофізичного стану дітей як одного з важливих лімітуючих

факторів соціальної адаптації дошкільників із порушеннями опорно-рухового апарату.

Достовірність результатів, отриманих дисертантом у процесі дослідження, забезпечено аргументованою постановкою завдань, теоретичним обґрунтуванням вихідних положень дослідження, вибором методів дослідження, адекватних його меті, завданням, контингенту учасників педагогічного експерименту, умовам його проведення, репрезентативністю вибірки, достатньо кваліфікованим використанням методів статистичної обробки емпіричних даних констатувального та формуального етапів педагогічного експерименту. Робота написана правильною науково-літературною мовою. Роботи, опубліковані автором за темою дисертаційного дослідження, повністю висвітлюють отримані ним результати. Висновки повною мірою відображають вирішення завдань дослідження, його наукову новизну та практичне значення.

Отже, результати проведеного дослідження уточнюють, доповнюють і конкретизують важливі теоретичні положення та практичні аспекти щодо застосування засобів адаптивної фізичного виховання у роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями опорно-рухового апарату, що спрямовується на корекцію наявних порушень функції рівноваги та поліпшення психофізичного стану таких дітей. Загалом, дисертаційне дослідження Бочкова Павла Миколайовича є завершеною науковою працею, що висвітлює результати тривалих наукових пошуків і практичного досвіду роботи у сфері спеціальної освіти, зокрема, адаптивного фізичного виховання та реабілітації.

Разом із позитивною оцінкою дисертаційного дослідження Бочкова Павла Миколайовича, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження й побажання.

1. У першому розділі дисертаційної роботи підрозділ 1.4 (стор. 55) має назву «Фізичний розвиток і психічне благополуччя дитини». На нашу думку, назва носить, дещо, публіцистичний характер і не повною мірою відповідає завданням роботи, пов'язаної з формування та корекцією функції рівноваги у дітей дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.
2. У другому розділі (підрозділ 2.1., стор. 75-76) автором наведено алгоритм застосування спеціальних корекційних фізичних вправ як основних засобів формування та корекції функції рівноваги у дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату. Однак, загальна характеристика засобів корекції представлена автором у підрозділі 2.4. (стор. 92-102), що, на нашу думку, порушує загальну логіку подання інформації.
3. На наш погляд, окремі рухові тести, представлені у другому розділі дисертаційної роботи, зокрема, тест на ізометричне скорочення м'язів ніг у положенні сидячи на стільці (стор. 81), не мають безпосереднього відношення до прояву функції рівноваги у вертикальному положенні тіла, отже, не повною мірою корелюють із завданнями дослідження.
4. Окремі корекційні методи, запропоновані автором, на нашу думку, можуть нести небезпеку травмування дитини із порушеннями опорно-

рухового апарату. Зокрема, для безпечного застосування методу «ходуль» (стор. 108) автору необхідно доповнити опис методу окремими методичними прийомами, спрямованими на суворе забезпечення техніки безпеки під час роботи з дитиною. Відсутність таких даних, на нашу думку, знижує методичну й практичну цінність роботи.

5. У роботі зустрічаються стилістичні порушення та випадки недосконалого перекладу іншомовних джерел, а також окремі неточності у поданні бібліографії.

Наведені зауваження не позначаються на загальній позитивній оцінці дисертаційної роботи Бочкова Павла Миколайовича «Корекція функції рівноваги у дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату засобами адаптивного фізичного виховання» і носять характер побажань. За своїм змістом дисертаційне дослідження П.М. Бочкова відповідає спеціальності 016 – спеціальна освіта, за якою представлено до захисту.

Основні положення дисертаційної роботи відображені в публікаціях: 4 наукових статті у фахових виданнях України; 2 статті в періодичних іноземних видання; 2 додаткових публікації методичного характеру; 5 праць апробаційного характеру.

Вважаємо, що дисертація Бочкова Павла Миколайовича «Корекція функції рівноваги у дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату засобами адаптивного фізичного виховання» є самостійним, завершеним науковим дослідженням; містить вирішення завдань, що мають суттєве значення, насамперед, для галузі спеціальної освіти, зокрема, адаптивного фізичного виховання дітей із порушеннями опорно-рухового апарату. Положення та висновки, що містяться в дослідженні, є обґрунтованими та доведеними, можуть бути використані в подальших дослідженнях в галузі спеціальної освіти. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам п.п. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою КМУ № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), а також наказу № 40 від 12.01.2017 р., а її автор заслуговує на присвоєння йому ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта».

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук,
професор

Бойко Г.М.

Бойко Т.М. завідує
директора з
тренувальної роботи
Полтавської обласної дитячо-
спортивної реабілітаційно-спортивної
школи інвалідів

С.А. Барановська